

Oponentský posudek k diplomové práci Filipa Kardy „Dialogické jednání, improvizace a já“

Filip předkládá svou práci „Dialogické jednání, improvizace a já“, v níž zve čtenáře do „svého světa bádání, nejistoty a objevování, kde si hledá vnitřní klid mezi divadelní improvizací a dialogickým jednáním“ (str. 10). Hned v *Úvodu* se ohlíží zpět za svými výkony v různých improvizacích a v autorských prezentacích a předznamenává tak, jakým způsobem bude nahlížet na své pokusy a na sebe v celé práci, tzn. analyticky a sebekriticky, a to také dodrží. Práce je kromě *Úvodu* a *Závěru* členěna přehledně do čtyř hlavních kapitol: Improvizace, Dialogické jednání, Proces a inscenace autorské prezentace *Improvizace a dialogické jednání* a Odpovědi. Každá z kapitol je navíc rozdělena do kratších podkapitol, které odkazují ke konkrétním pokusům, příhodám, procesům, úvahám. Nejvíce prostoru Filip věnuje kapitole Improvizace a jde na to opravdu od píky. Ohlíží se za svými improvizacími počátky ještě před nástupem na střední školu, snaží se dobrat momentům, kdy se mu improvizace protiskla do života natolik, že si sám všiml, že ovlivňuje jeho jednání, uvažování, popřípadě styl oblékání nebo image. Přiznává, že si neuvědomoval, že potlesk publika a motivace většiny improvizátorů, včetně něj samého, bývá často povrchní. Popisuje také smutný fenomén, který vrcholnou disciplínu, jakou pro mě improvizace je, často bohužel degraduje na plytkou zábavu. Totiž to, že improvizaci po absolvování půlročního kurzu může učit prakticky každý a že improvizace je mnohdy jakousi terapií ega, koníčkem, který ovšem vstoupením na jeviště před diváky, kteří zaplatili vstupné, povyšují účinkující na něco víc než čím tento pro některé volnočasový koníček, ve vši úctě, je. V tomto směru bych chtěla velmi ocenit Filipovu otevřenost a kritičnost, s jakou se na fenomén improvizace v českém kontextu přes vlastní zkušenost dívá.

Filip odkazuje ke svým konkrétním výstupům, ve kterých si všímá, jak se proměnil jeho pohled na sebe samého, všude uvádí internetový odkaz na video záznamy z let 2013–2019. Z jeho přístupu je patrné, jakou optikou pohlíží sám na sebe a na disciplínu improvizace a dialogické jednání obecně. Je to pohled poučený, zkoumající, snažící se dobrat podstaty a zároveň je to pohled člověka, který se nachází v procesu a který si uvědomuje, že proces dopsáním diplomové práce zdaleka neskončil. Filipova práce je tedy dalším takovým záznamem v určitém čase a stupni jeho vývoje. Jeho analýza je osobní zповědí, je sám sobě porotcem, svoje pokusy hodnotí podle svých kritérií a nároků, které jsou velmi přísné.

Filip se obrací ke čtenáři přímo, počítá s ním, na začátku práce definuje pojmy, se kterými pracuje. Nicméně, pokud jde o improvizaci, pojmy formuluje na základě vlastní zkušenosti, neodkazuje se k odborné literatuře, nebere v potaz vývoj nebo počátky této disciplíny. Na několika místech z textu proto vyplývá, že pojem *improvizace* chápe Filip pejorativně, aniž by upřesnil, proč a od jakého momentu (například když popisuje, že si nakázal vyhnout se improvizaci při zkoušení DJ). Někdy splývají i pojmy *performování* a *improvizování*, protože je Filip používá intuitivně, na základě vlastní zkušenosti, která je ale velmi specifická. Pojmy z dialogického jednání odvozuje z webových stránek www.ivanvyskocil.cz.

Jeho základní otázka, totiž, v čem se liší a potkávají improvizace a dialogické jednání, je jasně formulovaná a několikrát připomínaná v průběhu práce. V kapitole *Proces a inscenace...* jeho autorské prezentace se Filip dopouští podrobné analýzy svého výstupu. Jeho analýza se zpravidla nespolehá na sekundární zdroje a odkazy, je spíše analytickou reflexí. Filip se odkazuje k improvizátorské „bibli“ *Improvizace a divadlo* Keitha Johnstonea, textům Ivana Vyskočila o ne-divadle a dialogickém jednání a úvahám Jana Schmidta z publikace *Improvizace, náhoda a jiné vyhlídky*. Jinak se Filip spoléhá výhradně na svoji zkušenost a na svůj analytický pohled. Domnívám se, že to je asi nejslabší nebo nejrizikovější aspekt jeho práce, jakkoli nepochybuji o jeho upřímném

záměru a sebekritice, kterou na sebe a své výstupy aplikuje. Zmiňuji to proto, že kdyby se Filipovi bylo podařilo otevřít otázky, které si klade, pomocí odkazů k relevantní literatuře, třeba i zahraniční, protože improvizace je např. v USA a Kanadě na vzestupu několik desítek let, (koneckonců i v Irsku, kde byl Filip na stáži, je improvizace oblíbenou profesionální zábavou), otevřel by i kontext, prostor, v jakém se mohou tyto disciplíny potkat na obecnější rovině a překročit tak pomyslné hranice této katedry a zkušenosti jediné osobnosti.

Filip na začátku práce děkuje Michalovi Čunderlemu za to, že mohl spolu s Václavem Zimmermanem vést tři setkání v rámci interpretačního semináře, která se podle něj stala hlavní inspirací pro jeho práci. Více se však o těchto setkáních nerozepisuje, a tak čtenáři nezbyvá než si přečíst jen jakýsi kusý záznam, reflexi, kterou Filip uvádí v Příloze. Reflexe bohužel není nijak okomentovaná, a tak se čtenář může jen dohadovat, k čemu vlastně setkání vedla a co se v nich přesně dělo, případně co z nich kromě otázek vyvozuje. V Příloze Filip také uvádí reflexe DJ, včetně těch vedených Václavem Trojanem, které byly experimentální, fotografie své improskupiny a slohové práce, o které píše v kapitole Improvizace. Kromě těchto příloh má čtenář možnost shlédnout celkem dvacet šest videí, ke kterým Filip odkazuje konkrétně a která pro účely své práce umístil na youtube. Materiálu je to vskutku hodně, celkem bezmála 320 minut.

Nejzdařilejší, pokud jde o otevírání zajímavých otázek, jsou podkapitola *Co s tím* a samostatná kapitola *Odpovědi*. V nich se Filip dobírá k odpovědím na své otázky nebo se zamýšlí nad novými. Například, kdy vlastně dialogické jednání začíná. „První hodinou, prvním setkáním, nebo okamžikem, kdy o něm začíná přemýšlet“ (str. 50)? / “DJ je improvizace, ale improvizace není DJ“ (str. 52).

Celkově lze práci možná vytknout, že se v ní lépe orientuje člověk, který má s improvizací, Imprologou, improzázpasy apod. nějakou zkušenost. Cvičení či improvizací principy by mohly být důsledněji pojmenované (např. na str. 28 není vysvětlené, v čem spočívá cvičení „roztočený brankář“). Přes určité stylistické a jazykové nedostatky (práci jsem četla v podobě před korekturou) a nepříliš důslednou práci s citacemi, odkazy a poznámkami pod čarou (u některých jmen uvádí tituly a medailonky, u jiných ne, tu a tam chybí odkaz k všeobecně známému pojmu, např. Stanislavského „veřejná samota“ apod.) nám Filip s velikou pokorou předkládá práci, která je zdařilým výsledkem jeho bádání a studia, nabízí podnětnou a potřebnou komparaci disciplín improvizace a dialogického jednání, čímž nabízí určitou aktualizaci myšlení o těchto disciplínách, a já ji ráda doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná známka C-D.

Otázky k obhajobě:

- 1) V práci zmiňuješ, že zkušenost ze zkoušení si DJ aplikuješ v roli lektora improvizace. Jak přesně?
- 2) Co přesně myslíš „improvizací v DJ“ (str. 31)? A jak chápeš onen „dialog“ v DJ?

Mgr et MgA Michaela Raisová

V Praze dne 8. 1. 2019